

PREGÓ DE LA TEMPORADA DELS TRES TOMBS 2018. 11 DE GENER, LA BISBAL DEL PENEDÈS

Bona tarda:

- Il·lustríssima alcaldessa de la Bisbal,
- Presidenta de la Federació dels Tres Tombs,
- Alcaldes i alcaldesses
- presidenta del Consell Comarcal del Baix Penedès
- director territorial de serveis de Cultura de la Generalitat a Tarragona
- altres autoritats,
- Amics i amigues, que assistiu a aquest acte.

És un gran plaer i tot un honor ser avui a la Bisbal del Penedès, acompanyada de totes i tots vosaltres, amb l'encàrrec de donar el tret de sortida de la temporada dels Tres Tombs 2018.

Em sento molt honorada, perquè comprenc la importància d'aquest acte per al conjunt de pobles, viles i ciutats que conformen la Federació Catalana dels Tres Tombs, però molt especialment per a la Bisbal del Penedès, que enguany és l'amfitriona de la Trobada Nacional dels Tres Tombs.

Per això, abans de començar, vull agrair a l'alcaldessa Agnès Ferré, en representació del municipi de la Bisbal, i a la presidenta de la Federació, Tània Guasch, que m'hagin atorgat aquest privilegi.

INTRODUCCIÓ: HISTÒRIA I TRADICIÓ

La veritat és que en aquesta etapa de la meua vida que estic dedicant a la política, em toca sovint fer parlaments en públic. Però mai fins ara havia fet un pregó. És evident, doncs, que avui hi ha un punt de repte i de novetat. D'altra banda, però, jugo una mica sobre segur: els Tres Tombs són una festa que conec bé i que estimo. I és que a Vilanova i la Geltrú, per Sant Antoni, fem Festa Major.

Certament, Sant Antoni ens marca una de les principals festes del calendari d'hivern, que ens fa de pont entre Nadal i el Carnaval. Sant Antoni és un sant àmpliament venerat, un sant universal, que rep advocació a tota l'Europa mediterrània.

De fet, a prop de casa nostra existeixen diverses manifestacions de festes dedicades a aquest sant barbut: per exemple, a les Balears, al País Valencià, o a les terres del Matarranya, on la festa sovint compta amb grans fogueres per representar com els dimonis van intentar cremar el sant, segons conta la llegenda, sense aconseguir-ho.

Ara bé, a Catalunya la celebració de Sant Antoni més estesa i més popular són els Tres Tombs, que com tots sabeu, tenen com a principal ritual el fet de donar tres voltes amb cavalls, ases i carros. Aquesta és la festa que ens uneix a totes i tots els qui som aquí.

La llegenda explica que Sant Antoni Abat era un gran amic dels animals i, quan en veia un de ferit, el guaria. Així ho va fer amb un porquet, que, per mostrar-li el seu agraïment, va decidir acompanyar-lo la resta de la seva vida.

Vet aquí, que tradicionalment se l'ha considerat patró dels animals de peu rodó i, també dels traguiners. Ara bé, el que es coneix de la història d'Antoni Abat és que va ser un monjo que havia nascut en una família benestant i que de jove es va desfer de tots els seus béns per portar una vida austera, d'ermità. Va tenir un paper molt destacat en la refundació del cristianisme, entre els segles tercer i quart.

Va ser un home valent, compromès amb els problemes del seu temps, que va lluitar per concretar un nou concepte del cristianisme. Es creu que va viure més de cent anys. A Vilanova i la Geltrú en tenim la seva imatge a la façana principal de l'església que porta el seu nom, on és representat amb l'aspecte d'un vell savi i venerable, amb hàbit llarg, barba espessa i bastó de caminant.

Al voltant d'aquest personatge, que ens queda tan llunyà en el temps però que d'alguna manera encara avui admirem perquè, en el seu context i amb els seus mitjans, va ser revolucionari, cada any des de fa segles desenes de pobles i ciutats es mobilitzen per honorar-lo i també, és clar, per sol·licitar-li la benedicció per als animals.

A la meua ciutat, a Vilanova i la Geltrú, jo crec que tots els vilanovins i vilanovines associem els Tres Tombs amb una música, aquella cançó de la Núria Feliu, "Antonet dels Tres Tombs".

La veritat és que jo de petita tinc uns records molt vagues de les festes de Sant Antoni. Vaig passar molts anys de la meua infantesa fora del país, per motius de feina del meu pare, i els Tres Tombs els havia vist ocasionalment, algun any saltat.

Però sigui com sigui, la cançó de l' "Antonet dels Tres Tombs" no sabia dir des de quan forma part de la meua cultura popular, jo diria que de tota la vida. I amb ella, doncs, la imatge de les cavalleries i carruatges ben carregats i guarnits passant per la rambla.

Després, ho he reviscut amb els meus fills. Ben abrigats, això sí, pels Tres Tombs fa fred. Ja ens ho assenyala la saviesa popular, que la setmana dels barbuts és la més freda de l'any. Amb els meus fills, he reviscut una mica aquella mirada d'infant, meravellada, impressionada, mentre veien passar els carruatges, bocabadats, i esperaven que en passés un altre, i un altre... que no arribés l'últim. I després, és clar, en parlaven la resta de dia, com si haguessin viscut una gran aventura.

I és que els Tres Tombs és una festa per a tots els públics i totes les edats, però molt especialment té en la mainada la seva afició més devota i fidel, i al seu voltant congrega pares, mares, avis i familiars, satisfets de fer partícips als petits de la tradició del poble.

VALORS I REPTES DELS TRES TOMBS

La festa dels Tres Tombs ha canviat molt amb els anys, segur que la majoria dels qui som aquí, sobretot els que tenen més memòria, hi estem d'acord. Però l'evolució de la festa no l'hem de viure amb nostàlgia ni amb temor, sinó que l'hem d'entendre com l'habilitat d'adaptar-se als canvis constants que viu la nostra societat.

A vegades es tem pel futur de la festa dels Tres Tombs, perquè lògicament els sistemes de producció i la manera de viure ha canviat, els animals ja no s'utilitzen per a les feines del camp o per traginar. La gran majoria dels animals que surten als Tres Tombs ja no viuen a les masies, sinó a les hípiques.

La logística i el cost econòmic de tota l'organització són molt diferents ara d'abans i la festa es manté, sobretot, per tradició, per cultura, per sentiment. Perquè hi ha persones, en cada municipi, que senten els Tres Tombs com part de la seva vida i que dediquen molt d'esforç, molta dedicació i molt d'amor a l'organització i al manteniment d'aquesta tradició.

Per això, davant d'aquesta oportunitat única d'obrir la temporada 2018, m'he preguntat, quins són els valors, els punts forts dels Tres Tombs en aquests moments, i quins són els reptes que cal superar per garantir-ne en el futur?

Comencem pels punts forts.

En primer lloc, **el component familiar**. Penso que, en general, les festes dels Tres Tombs han arribat fins avui perquè s'han anat transmetent en una llarga tradició familiar. M'explicaré. La família és el primer nucli de convivència on es transmeten els valors, les idees i el sentiment de pertinença a una comunitat. Hi ha qui potser en diria, d'això, "adoctrinament"... Jo en dic transmissió dels trets d'identitat. Entre aquests trets, hi ha la devoció pels nostres costums i la nostra cultura.

Tots som fills del que ens han transmès a casa nostra, encara que després hi puguem renunciar o en puguem renegar si volem, però ja forma part de la nostra educació i de la nostra persona.

En el cas dels Tres Tombs, que la tradició ve del món de la pagesia, la cura dels animals i tot el seu entorn forma part de la manera de viure d'aquelles famílies. Ara això ha canviat molt, perquè cada cop hi ha menys animals a les cases. Però les generacions que ho han viscut han transmès als fills el compromís amb la festa, i aquests als seus fills, que són els joves d'avui.

El segon valor dels Tres Tombs: el **foment de l'associacionisme**. A Catalunya se celebren desenes de festes dels Tres Tombs, en el calendari de la Federació se'n compten més de 70 durant l'any. De totes aquestes, sabem que hi ha diferents models d'organització, en algunes poblacions l'organització recau en famílies.

En d'altres, se n'encarreguen empreses, les hípiques, per exemple. Però sobretot, en la majoria de festes dels Tres Tombs hi ha un pes important de les entitats. Penso que és molt destacable la contribució dels Tres Tombs en la cultura de l'associacionisme al nostre país.

A Catalunya hi ha un ric teixit d'associacions, que ve de molt lluny i que, de fet, és fonamental per entendre el país viu i dinàmic que és avui. L'associacionisme és la base de la societat civil, ja que a través de les associacions es canalitzen les inquietuds de la gent i es potencia l'activitat cívica i la participació de la ciutadania. L'associacionisme és treball col·lectiu per a causes col·lectives, per al bé comú.

Evidentment, el cas concret que conec és el de Vilanova i la Geltrú i segur que és semblant en d'altres municipis. A la meua ciutat, l'Associació dels Tres Tombs és una entitat reconeguda, amb una trajectòria consolidada. Es va constituir oficialment l'any 1989, quan va ser convenient formalitzar-se com a entitat per facilitar la relació amb l'administració, per exemple, per poder disposar d'un local cedit per l'Ajuntament.

Actualment l'associació compta amb una massa social de 180 socis, i es dedica tot l'any a promoure la passió pel món del cavall, amb diverses activitats. És, doncs, una entitat amb una contribució molt notable en el dinamisme, la promoció de la cultura i la cohesió a Vilanova i la Geltrú.

I en tercer lloc, la tercera característica, al meu parer, que dóna valor afegit als Tres Tombs avui en dia és **la col·laboració entre municipis**. Importantíssima. Els qui viviu de prop l'organització d'aquesta festa, us imagineu com serien els Tres Tombs a l'actualitat, si se'ls organitzés cada poble només amb els seus recursos?

Molt probablement, el calendari que ara tenim de més de 70 festes dels Tres Tombs, seria força més reduït. I no comptarien amb el volum de cavalls i carruatges que desfilen a l'actualitat, precisament l'intercanvi entre municipis permet que gaudim a tots els pobles i ciutats d'uns Tres Tombs més lluits i més participatius.

Ja fa anys, més de 20 anys, que es va veure l'interès de promoure i de coordinar aquesta col·laboració entre municipis. Per això es va impulsar, el 1997, la Federació dels Tres Tombs, que compta actualment amb unes 90 poblacions federades, de dimensions i característiques diverses.

En aquest sentit, permeteu-me que faci una menció als vilanovins que hi van creure i s'hi van implicar, amb Simeó Sendra al capdavant, que va ser el primer president de la Federació.

El fet d'agrupar-se, de federar-se i de coordinar-se, ha permès un fet molt important: incrementar el reconeixement i el prestigi dels Tres Tombs arreu del país. Ja ho diu la saviesa popular, que la unió fa la força, i en el cas dels Tres Tombs no ha estat una excepció. Mitjançant la Federació, els Tres Tombs reben el suport institucional de la Generalitat de Catalunya; també es promocionen conjuntament i es coordinen per oferir un calendari festiu que estén la festa durant tot l'any.

Com a alcaldessa, sóc una ferma defensora de la col·laboració entre municipis, en tots els àmbits. Sens dubte, la col·laboració, la suma d'esforços, sempre retorna més del que hi aporta cadascú individualment.

La tradició familiar, l'associacionisme i la col·laboració entre municipis, doncs, són per a mi els **punts forts** dels Tres Tombs avui en dia, valors que cal seguir alimentant.

Ara bé, quins són els **reptes** de futur de la festa?

En el meu parer, d'una banda, tenir la capacitat de transmetre l'interès, el compromís i l'estima per la festa. Com deia, la família és el primer nucli de transmissió. Cal implicar les generacions joves en l'organització, que se la facin seva, i que posteriorment siguin ells qui transmetin aquest patrimoni a les generacions futures.

En aquesta mateixa línia, cal fer el màxim esforç per obrir-se. El fet que en bona part sigui la tradició familiar la que manté la celebració, sobretot en poblacions més petites, pot comportar el risc que quedi com una activitat endogàmica. Obrir, doncs, la participació en l'organització de la festa, també és una via necessària per garantir-ne el futur.

Altres reptes que es plantegen a l'organització dels Tres Tombs: ja ho hem mencionat de manera indirecta, el fet de mantenir els animals. Els cavalls, els ases, les bèsties de tir, ja no formen part del sistema de producció de l'economia familiar, normalment. Ara, tenir aquests animals significa un cost afegit, i això representa moltes vegades una complicació per als propietaris.

En aquest sentit, les hípiques, granges, empreses i entitats que es dediquen a la cura i al foment del món del cavall, juguen un paper important en el present i el futur dels Tres Tombs.

En definitiva, cal anar trobant la manera de reformular-se i de renovar-se constantment. La manera de fer que la tradició heretada del passat i la modernitat que arriba amb el futur conflueixin i encaixin amb naturalitat, amb respecte mutu i amb desig d'aprendre i de complementar-se l'una de l'altra.

En resum, per a mi, el principal repte dels Tres Tombs és aconseguir que aquesta festa no s'associï amb el passat, sinó amb el present i el futur. Que els Tres Tombs siguin una oportunitat de transmetre, des de la modernitat i la innovació, una part de la nostra història, la cultura, els costums i maneres de viure dels quals procedim. Els Tres Tombs són i tenen el deure de continuar essent memòria històrica.

FINAL: ESPECTACLE I SENTIMENT

Sé que des de la Federació, des de les diferents organitzacions dels Tres Tombs als pobles i ciutats, es treballa en aquest sentit, vosaltres millor que ningú teniu presents les dificultats i els reptes que té al davant aquesta festa.

Com a espectadora dels Tres Tombs, puc només intuir les hores de preparació i il·lusió per mantenir viva la festa. Puc endevinar l'esforç i el desig per poder portar als Tres Tombs el carro guarnit amb més personalitat i originalitat, el desig de mostrar unes cavalleries i uns carruatges amb la màxima pulcritud i els màxims detalls. Puc percebre l'emoció en les cares i els ulls dels participants, des dels més joves genets, fins als més grans.

Per això, per la meva experiència d'espectadora dels Tres Tombs, només puc dedicar un homenatge i un agraïment a les persones que fan possible la festa i que ens permeten viure un dia de retrobament entre els mons passats i actuals, que ens evoquen altres èpoques i ens fan somiar, mentre ens quedem embadalits amb la bellesa de la cavalcada, que també som genets privilegiats d'aquelles bèsties d'aparença dòcil, raspallades i guarnides amb els abillaments més elegants.

O bé que som traginers d'altres èpoques, que transporten bocois carregats de vi per enviar mar endins des del port. Per davant nostre veiem transcórrer el pas del temps, transportats per uns instants, tot sentint-nos part de la festa.

Per tot plegat, voldria acabar dedicant un homenatge a totes les persones que heu treballat i treballeu, algunes des de fa dècades, en fer possibles uns Tres Tombs ben lluïts arreu del país.

D'una banda, les persones que conserven les habilitats d'oficis i labors lligats a la vida agrícola, que s'estan perdent o que resten només de manera molt testimonial, com els basters, els carreters, els ferrers, els cotxers, els traginers, els boters, els siniers i pagesos... però també a totes altres persones que participen en tots els preparatius, a vegades en detalls imperceptibles, que van des de l'organització de l'esmorzar o els premis per als participants, fins als músics o els elaboradors dels tortells de Sant Antoni...

Com tota festa popular, els Tres Tombs són el resultat d'un laboriós engranatge on cada peça compleix la seva funció a la perfecció per garantir el millor resultat.

Senyores i senyors, amics i amigues, estem a punt. Obrim la nova temporada dels Tres Tombs.

Que comenci l'espectacle!

Neus Lloveras i Massana
La Bisbal del Penedès, 11 de gener de 2018